Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Nationale Strategie
Vrouwengezondheid

2025 - 2030

Samen gezond, fit en veerkrachtig

Introductie

“Vrijwel elke vrouw krijgt in haar leven één of meerdere vrouwspecifieke aandoeningen, dit heeft niet alleen effect op de vrouwen maar het raakt ons allemaal.”

- Hoogleraar Benigne gynaecologie AmsterdamUMC, en voorzitter koepel wetenschap Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie (NVOG)

Vrouwen krijgen in hun leven te maken met gezondheidsproblemen die specifieke aandacht vragen. Die problemen zijn grofweg in twee categorieën te verdelen. Ten eerste zijn er vrouwspecifieke aandoeningen, die uitsluitend bij vrouwen voorkomen, zoals cyclusstoornissen, bekkenbodemklachten en overgangsproblemen. Iedere vrouw krijgt minstens één keer in haar leven met zulke aandoeningen te maken[1]. Daarnaast bestaan er vrouw sensitieve aandoeningen, ziekten die zowel bij mannen als vrouwen voorkomen, maar zich bij vrouwen anders uiten of een ander verloop hebben. Denk aan migraine, hart- en vaatziekten of auto-immuunziekten.

Late of foutieve diagnose leidt tot persoonlijk leed én maatschappelijke kosten door hogere zorguitgaven, ziekteverzuim en verminderde participatie. In de arbeid gerelateerde zorg is nog te weinig aandacht voor bijvoorbeeld de impact van overgang, menstruatie of endometriose op werk. Ook worden vrouwspecifieke risicofactoren onvoldoende meegenomen in preventie. Snelle herkenning en passende zorg kunnen jaarlijks naar schatting € 7,6 miljard aan baten opleveren.[2]

In de afgelopen jaren is de aandacht voor vrouwspecifieke gezondheid toegenomen. Het ZonMw Kennisprogramma Gender en Gezondheid, dat van 2016-2020 in opdracht van VWS is uitgevoerd, heeft een belangrijke impuls gegeven aan onderzoek naar man-vrouwverschillen in gezondheid en zorg. Onderzoek, maatschappelijke initiatieven en de stem van vrouwen zelf zorgen voor momentum. Er ontstaan nieuwe initiatieven en er is veel energie en welwillendheid om gezamenlijk de schouders eronder te zetten. Daarnaast is het kennisprogramma Vrouwspecifieke Gezondheid van start gegaan. Dit programma richt zich op het vergroten van kennis en aandacht voor vrouwspecifieke aandoeningen en somatische gezondheidsproblemen bij vrouwen, én op het verbeteren van de diagnostiek en behandeling daarvan.

Deze strategie sluit aan bij de doelen van het Integraal Zorgakkoord (IZA), dat zich richt op het realiseren van **passende zorg**. Passende zorg vraagt om gezond houden, preventie en de juiste zorg op de juiste plek. Een Nationale Strategie Vrouwengezondheid draagt daaraan bij door een grote bevolkingsgroep gezonder te houden en zo de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden.

Deze strategie biedt het **kompas** die nodig is om bestaande en toekomstige inspanningen op het gebied van vrouwengezondheid richting te geven.

---

[1] NVOG-rapport-maatschappelijke-acceptatie-van-vrouwspecifieke-aandoeningen.pdf
[2] https://etn9kn9n7ug.exactdn.com/wp-content/uploads/2024/03/Kosten-Baten-Analyse-WOMEN-Inc.pdf

Hoewel de term 'vrouwengezondheid' lijkt te suggereren dat de strategie zich vooral op het zorgdomein zal richten, is gekozen voor een brede insteek die verder reikt dan de gezondheidszorg. Ook het werk en opleidingsdomein zijn van belang bij deze strategie.

Doelstelling

Het doel van deze Nationale Strategie Vrouwengezondheid 2025-2030 is **het structureel verbeteren van de gezondheid van vrouwen en meisjes in Nederland**. Dat zij tijdig passende zorg en ondersteuning ontvangen voor vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek. En dat zij – mede daardoor – altijd kans hebben op een goede kwaliteit van leven en optimaal kunnen functioneren en bijdragen aan de maatschappij.

Samengevat zijn **de specifieke doelen** van deze strategie:

1. Vergroten van de kennis over het bewustzijn van vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek.
2. Faciliteren van het gebruik en opschaling van reeds beschikbare kennis over vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek.
3. Faciliteren van passende zorg en ondersteuning voor vrouwen en meisjes.
4. Faciliteren van netwerkvorming en tegengaan van fragmentatie rondom vrouwspecifieke gezondheidsvraagstukken.

Voor het bereiken van de opgestelde doelen zijn de volgende punten van belang:

- Voldoende wetenschappelijk onderzoek naar en integraal (medisch) zorgonderwijs in preventie, diagnostisering en behandeling van vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek.
- Verbetering van het aanbod van passende zorg en ondersteuning gedurende de hele levensloop.
- Bewustwording in de samenleving van vrouwspecifieke gezondheidsproblematiek en de huidige gezondheidsverschillen tussen mannen en vrouwen.
- Meer samenwerking om de beschikbare kennis en expertise gericht in te zetten en te vergroten.
- Meer aandacht bij werkgevers voor het onderwerp.
- Meer aandacht voor nog niet aangesloten partijen die een rol kunnen spelen, denk hierbij aan maatschappelijke partijen maar ook aan zorgverzekeraars, subsidiegevers en publiek/private samenwerkingen.

Kernthema's

De strategie is opgebouwd rond **drie kern(thema's)** die de speerpunten vormen voor gerichte acties en een aantal doorsnijdende thema's die in alle inspanningen integraal worden meegenomen. De kernthema's zullen nader uitgewerkt en geconcretiseerd worden in de werkagenda.

1 Meer kennis en innovatie vrouwspecifieke zorg

Dit thema richt zich op het dichten van de kennisachterstand door gericht onderzoek te stimuleren en de resultaten breed beschikbaar te maken.

Waaronder:

- Onderzoek naar cyclusstoornissen (zoals endometriose of uteriene afwijkingen)
- Goede voorlichting over deze aandoeningen.
- Opgedane kennis zo snel mogelijk vertalen naar praktijk en richtlijnen.
- Zorgpaden speciaal gericht op vrouwen.
- Innovatie vrouwengezondheid.

2 Tijdige zorg en ondersteuning en betere informatie op maat gedurende de levensloop

Dit thema focust op het verbeteren van de zorgpraktijk, zodat vrouwen sneller de juiste diagnose en behandeling krijgen en passende ondersteuning ontvangen.

Waaronder:

- Meisjes die rond de start van de menstruatie goede voorlichting krijgen.
- Vrouwen krijgen na de bevalling goede voorlichting over problemen die na bevalling of keizersnede kunnen ontstaan.
- Vrouwen rond de overgang krijgen goede voorlichting en zo nodig begeleiding.
- Multidisciplinaire samenwerking tussen de verschillende zorgverleners: huisarts, gynaecoloog, medisch specialist, bedrijfsarts.
- Meer regie voor vrouwen zelf.

3 Bewustwording en bundelen van krachten

Dit thema richt zich op het vergroten van de aandacht voor vrouwengezondheid in de maatschappij en het bevorderen van samenwerking tussen alle betrokken partijen.

Waaronder:

- Integratie van vrouwspecifiek onderwijs in medisch curriculum.
- Samenwerking, bijscholing, e-learningsmodules.
- Verbinden wetenschap en praktijk.
- Partijen beter laten samenwerken om de gezondheid van vrouwen te verbeteren.
- Gebruik maken van de ervaring van vrouwen en inzet van ervaringsdeskundigen.

Doorsnijdende thema's

Levensloopbenadering

In alle inspanningen wordt gekeken naar de veranderende gezondheids- en zorgbehoeften van vrouwen en meisjes gedurende hun hele leven, van adolescentie tot hoge leeftijd. Dit erkent dat gezondheidsproblemen zich in verschillende levensfasen manifesteren en dat vroege risico's invloed kunnen hebben op latere gezondheid. Elke levensfase brengt andere vrouwspecifieke klachten en problemen met zich mee. Wij maken onderscheid in drie belangrijke groepen:

- Meisjes en jongvolwassenen → bijv. menarche, gezonde seksuele en relationele vorming, psychosociale aspecten.
- Vrouwen in de werkende of zorgdragende levensfase → arbeid & zorg, zwangerschap, menstruatieklachten, cyclusstoornissen, overgangsklachten.
- oudere vrouwen → post-menopauze, verzakkingen en klachten aan bewegingsapparaat, gezond ouder worden.

Communicatie

Open en betrouwbare communicatie is essentieel voor bewustwording, kennisdeling en het doorbreken van taboes. Dit omvat communicatie gericht op het publiek, zorgprofessionals en beleidsmakers. Communicatie over bereikte onderzoeksresultaten, verspreiding van kennis en ervaringen in onderwijs en samenleving en passende informatie voor de verschillende doelgroepen speelt een belangrijke rol door de hele strategie heen.

Interdisciplinaire en interdepartementale samenwerking

Het is van belang dat er uitwisseling en samenwerking is tussen verschillende specialisaties (bijv. huisartsen, gynaecologen en MDL-artsen). Daarnaast is interdepartementale samenwerking belangrijk (bijv. duurzame inzetbaarheid, werkverzuim door overgang, en gendersensitief onderwijs).

Internationale activiteiten

Met de komst van de huidige voorzitter van de Europese Commissie, Von der Leyen, in 2019 staat gendergelijkheid binnen de EU steeds meer op de kaart (Union of Equality). Dit jaar publiceerde de Europese Commissie de Roadmap for Women's Rights, met een visie op vooruitgang van gendergelijkheid op lange termijn. In deze Roadmap wordt ook ingegaan op gezondheid en worden concrete lessen en acties voorgesteld. Binnen het brede kader van gendergelijkheid wordt er in Europa (EU en continent) in toenemende omvang ingezet op het thema vrouwengezondheid. Zo publiceerde Frankrijk in 2022 het Nationale Actieplan Endometriose, waarbij €20 miljoen werd toegekend voor de uitvoering van een onderzoeksprogramma. In datzelfde jaar publiceerde het Verenigd Koninkrijk een Nationale Strategie Vrouwengezondheid. Er zijn derhalve in verschillende landen interessante voorbeelden waarvan Nederland zou kunnen leren en/of het gesprek mee aan zou kunnen gaan. Vanuit Nederland wordt er daarnaast op multilaterale gremia ingezet op dit thema in de vorm van agendasetting. Zo is vrouwengezondheid geagendeerd tijdens de World health Assembly van 2024 en heeft Nederland zich ingezet middels het benadrukken van het belang van dit thema tijdens de Women's Health Innovation Summit 2024. Zodoende zet Nederland zich in om het gesprek over vrouwengezondheid zoveel mogelijk op dergelijke gremia te plaatsen en te behouden.

Hoe nu verder?

Om tot deze tekst te komen, zijn er vele gesprekken gevoerd en zijn er gezamenlijke activiteiten ondernomen. Het resultaat van dit strategietraject is daarmee geen beleidsweergave, routeboek of nieuw wettelijk kader, maar wel het nieuwe kompas voor bestaande activiteiten die al lopen. De strategie vormt een basis waarmee we in de komende periode de samenwerking met alle partners in de samenleving zoeken om tot een concrete invulling van nadere plannen te komen. Deze Nationale Strategie Vrouwengezondheid 2025-2030 schetst de ambitie en de hoofdlijnen voor de komende jaren. De volgende stap is het uitwerken van de concrete acties en prioriteiten.

Het ZonMw-programma *Vrouwspecifieke Gezondheid* zal, naast het vergroten van kennis en aandacht, bijdragen aan de vorming van een landelijk netwerk van zorgprofessionals, onderzoekers, patiëntenverenigingen, verzekeraars en werkgevers en bouwen aan een online platform met betrouwbare informatie. Zo zoeken vrouwen eerder hulp en krijgen zij sneller passende zorg.

Werkagenda

Een belangrijk onderdeel is het verder vormgeven van de **werkagenda.** De basis voor deze agenda is gelegd door het consortium dat de urgentieanalyse uitvoerde, met de oplevering van een wetenschappelijke, maatschappelijke en implementatieagenda eind 2024. Deze agenda's, met daarin geprioriteerde kennisvragen, worden uitgewerkt en aangescherpt op basis van de thema's en doelstellingen van deze strategie. Nog in 2025 zal een aanzet gemaakt worden met de uitwerking van deze werkagenda.

Bijlage 1 | Overzicht actief beleid vrouwengezondheid

Het bevorderen van de gezondheid van vrouwen raakt ook aan beleidsdomeinen van andere departementen. De onderstaande tabel biedt een overzicht van actuele beleidsonderwerpen bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het gaat hierbij om programma's waarin expliciet aandacht is voor vrouwspecifieke gezondheid, of waarin individuele zorg centraal staat, waardoor er ruimte is voor vrouwsensitieve thema's. Bij deze laatste categorie zijn de bedragen voor het gehele programma opgenomen, omdat vaak (nog) niet exact is aan te geven welk deel van de middelen specifiek is ingezet voor het bevorderen van vrouwspecifieke gezondheid.

Er zijn daarnaast ook beleidsonderwerpen die gericht zijn op de gehele bevolking en daarmee óók bijdragen aan de gezondheid van vrouwen. Deze zijn niet in de tabel opgenomen, wat betekent dat het overzicht niet allesomvattend is. Tegelijkertijd geldt dat de opgenomen beleidsonderwerpen niet uitsluitend op vrouwen gericht zijn; ze kunnen ook relevant zijn voor mannen.

Tabel 1. Overzicht van beleidsonderwerpen met aandacht voor vrouwengezondheid.

Doel	Maatregel	Uitvoering	Looptijd	Financiën
Thema 1. Meer kennis en innovatie vrouwspecifieke zorg				
Vergroten van kennis door onderzoek en innovatie	ZonMw **Kennisprogramma Vrouwspecifieke Gezondheid** (2024–2030) investeert €15 miljoen in onderzoek naar aandoeningen die alleen of vooral vrouwen treffen (bijvoorbeeld endometriose en bekkenbodemproblematiek).	VWS	2024-2030	€ 15.000.000
	Stimuleren van academisch onderzoek naar vrouwengezondheid door o.a. gesprekken met UMC's en zorgverzekeraars te organiseren.	VWS	N.v.t.	N.v.t.
	ZonMw **programma Zwangerschap en geboorte III.** Dit programma richt zich ook specifiek op zwangere vrouwen in een kwetsbare situatie.	VWS	2024-2028	€ 12.500.000

	ZonMw **Kaderprogramma Passende Zorg** biedt ruimte voor onderzoek naar maatschappelijk en beleidsrelevante thema's op het gebied van passende zorg.	VWS	2024-2028	€ 290.000.000[3]
	Taakopdracht Gender en Gezondheid: Integreren van sekse- en genderverschillen in gezondheidsonderzoek en innovatietrajecten. Zo stelt ZonMw bij subsidieoproepen eisen om aandacht te besteden aan man-vrouwverschillen, zodat nieuwe medische kennis en technologie ook specifiek op vrouwen wordt toegesneden.	VWS	2021-zomer 2026	€ 4.050.000
	Onderzoek **Mifepriston** - Women on Waves	VWS	Looptijd studie	€ 242.612
	Kennisvraag Migraine Nivel	VWS	2025	N.v.t.
Implementatie van kennis in opleidingen en zorgpraktijk	De **alliantie Gezondheidszorg op Maat** stimuleert het vergroten van kennis over gender- en lhbtiq+ sensitieve zorg bij zorgprofessionals en in zorgberoepsopleidingen.	OCW	2023-2027	Ca. €5.300.000
	Stimuleren en bekostigen van de **ontwikkeling en bijwerken van medische richtlijnen**. Verantwoordelijkheid voor richtlijnontwikkeling ligt bij wetenschappelijke verenigingen. Hiervoor ontvangen ze jaarlijks kwaliteitsgelden.	VWS	Doorlopend	Kwaliteitsgelden[4]
	Subsidie opstellen **richtlijn overgang voor** bedrijfsartsen.	SZW	Afronding 2025	€ 250.000
	In de Werkgroep Beter Pakketbeheer van het Integraal Zorgakkoord zijn afspraken gemaakt over het opstellen van **maatschappelijk impactvolle kennisagenda's** per zorgsector.	VWS	2025-2027	N.v.t.

[3] Dit betreft het totaalbudget voor het gehele programma. Slechts een deel van dit budget komt potentieel in aanmerking voor onderzoek naar vrouwengezondheid. De precieze verdeling van middelen over sectoren en thema's is nog niet bekend en wordt momenteel door ZonMw uitgewerkt. In de Voortgangsbrief over het programma Verbeteren en Verbreden van de Toets op het Basispakket Kamerstukken II 2024/2025, 29 689, nr. 1296) bent u nader over dit programma geïnformeerd.

[4] https://www.zonmw.nl/nl/programma/kwaliteitsgelden

Thema 2. Tijdige zorg en ondersteuning en betere informatie op maat gedurende de levensloop				
Vroegopsporing en snelle diagnostiek van aandoeningen die veel bij vrouwen voorkomen	**Bevolkingsonderzoeken** voor de vroege opsporing van kankers die (vooral) bij vrouwen voorkomen. In opdracht van VWS en onder regie van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid (RIVM) wordt het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker uitgevoerd bij vrouwen tussen 30 en 65 jaar en het bevolkingsonderzoek borstkanker bij vrouwen tussen 50 en 75. Deelname aan het baarmoederhalskankeronderzoek is vergroot door de introductie van een zelfafnameset die verstuurd wordt door de screeningsorganisatie.	VWS	Doorlopend	
Seksuele en reproductieve gezondheid	Landelijk netwerk **Centrum Seksueel Geweld (CSG)** – 16 regionale centra waar slachtoffers van seksueel geweld 24/7 terechtkunnen voor acute medische zorg, forensische hulp (sporenonderzoek) en psychologische ondersteuning.	VWS	N.v.t.	N.v.t.
	ZonMw **programma Versterking Verloskundige Samenwerkingsverbanden**	VWS	2024-2027	€ 25.000.000
	Databeschikbaarheid geboortezorg – subsidie Perined	VWS	2025	€ 2.263.539
	Moeders van Morgen	VWS	Doorlopend	€ 1.120.000 p.j.
Toegankelijke, op maat gesneden informatievoorziening	Ontwikkeling van **begrijpelijke gezondheidsinformatie in meerdere talen**. Vanuit het ministerie van VWS en organisaties als Pharos wordt voorlichtingsmateriaal over zwangerschap, bevalling en gezondheid beschikbaar gemaakt in simpel Nederlands en vertalingen (o.a. Engels, Arabisch, Turks).	VWS	N.v.t.	N.v.t.
	Voorlichting en goede informatie over endometriose. Via ZonMw is hiervoor een financiële bijdrage verleent voor een platform endometriose waarin alle informatie over endometriose overzichtelijk bij elkaar gebracht is, geschikt om te gebruiken door patiënten, hulpverleners en geïnteresseerden. Platform wordt binnenkort gelanceerd.	VWS	2023	€ 500.000
	Thuisarts.nl. De informatie op thuisarts is gebaseerd op richtlijnen/informatie vanuit de beroepsgroepen.	VWS	Doorlopend	N.v.t.
	Met het programma '**Diversiteitsensitief werken in de zorg**' in op een gezondheidszorg waarin rekening wordt gehouden met verschillen tussen mensen.	VWS	2024-2026	€ 1.000.000
Gendersensitieve/ passende zorg en ondersteuning	Aandacht voor **gendermainstreaming** in beleid	VWS, OCW, SZW	Doorlopend	N.v.t.

Thema 3. Bewustwording en bundelen van krachten				
Vergroten van bewustwording en doorbreken van taboes	Aanpak van het taboe op de overgang (menopauze). Dit vergroot de herkenning van symptomen en voorkomt onnodig ziekteverzuim door niet-herkende overgangsproblemen: • Bijdrage aan en verspreiding van handreiking Overgang en Werk (stichting van de Arbeid) door SZW-invulling van bijdrage SZW aan Menopause Consortium • Ondersteuning SZW Campagne Women Inc.'Mag het even over haar gaan': gericht op leerkrachten en leidinggevenden in het basisonderwijs. Campagnemateriaal kan ook in andere sectoren bijdragen aan het gesprek op de werkvloer over de overgang. • Inzet met Arboportaal van SZW: pagina 'overgang en werk'.	SZW SZW SZW	2023 1 mei 2024 – 30 mei 2025 Doorlopend	€ 17.467 € 199.943 N.v.t.
	Steunen van patiëntenorganisaties en publieksinitiatieven voor **maatschappelijke acceptatie** van vrouwenaandoeningen. VWS verstrekt subsidies aan organisaties als bijv. de Endometriose Stichting, Vuurvrouwen en Voices for Women via de subsidieregeling patiënten- en gehandicaptenorganisaties t.b.v. versterken van de positie van patiënten en cliënten. OCW aan de alliantie Gezondheidszorg op maat, waar WOMEN Inc. onderdeel van uitmaakt.	VWS, OCW	Doorlopend	Niet te specificeren
	Vergroten **Social Media inzet** op het gebied van vrouwspecifieke gezondheid.	VWS	2025-2030	N.v.t.
	Actualiseren kerndoelen primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In de nieuwe conceptkerndoelen worden onderwerpen als de invloed van hormonen, de menstruatiecyclus en verschillen en overeenkomsten tussen lichamen concreter benoemd.	OCW	Doorlopend	N.v.t.
	Interdepartementale samenwerking: Bij vrouwengezondheid trekken meerdere ministeries gezamenlijk op, vanuit het besef dat de verantwoordelijkheid voor passende ondersteuning van vrouwen gedeeld is (bijvoorbeeld gezondheidszorg, arbeidsomstandigheden en onderwijs).	VWS, OCW, SZW	Doorlopend	N.v.t.
Bundelen van krachten tussen alle betrokken partijen	Ontwikkelen van een **Nationale Strategie Vrouwengezondheid**. VWS vervult met deze strategie een centrale regierol, gericht om partijen, activiteiten en initiatieven rondom vrouwengezondheid te bundelen,	VWS	2025-2030	N.v.t.

	versterken en verbinden rondom hetzelfde doel: structurele verbetering van de gezondheid van vrouwen en meisjes in Nederland.			
	Opstellen van een **werkagenda** samen met alle betrokken partijen. Organiseren **gezamenlijk congres in 2025.**	VWS	2025-2026	Nog niet bekend